

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

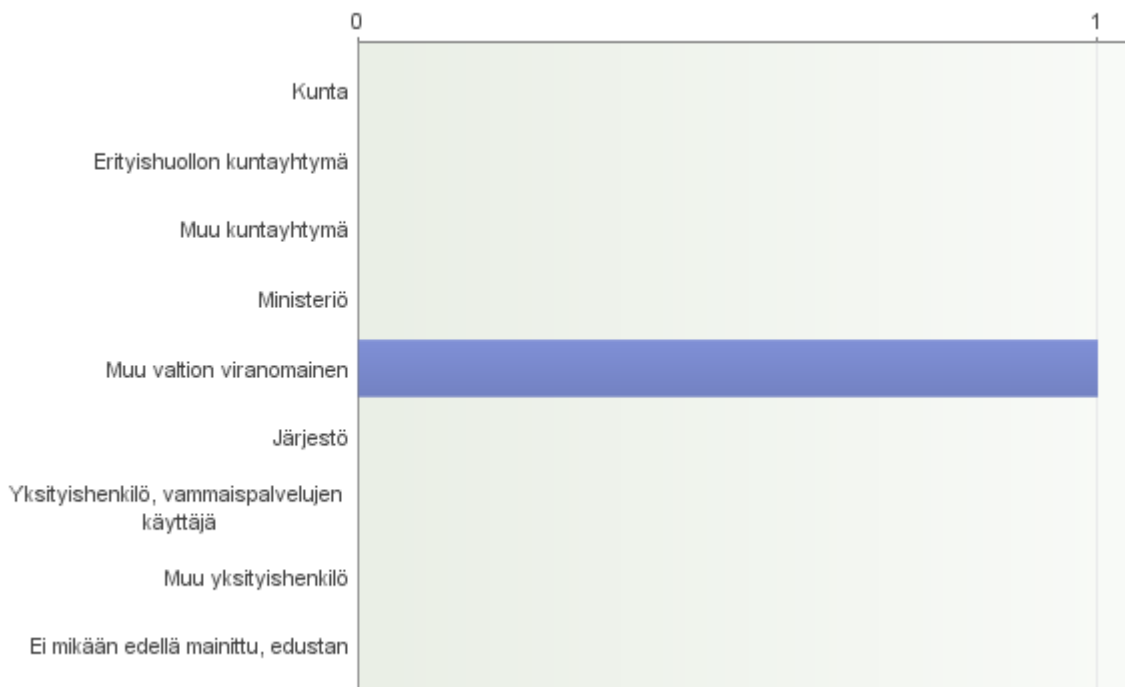
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Maija	Gartman	maiya.gartman@avi.fi	Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Asian ratkaisijana on ylitarkastaja Maritta Castrén ja esittelijänä sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Maija Gartman. Asian valmisteluun ovat osallistuneet sosiaalihuollon ylitarkastajat Ritva-Liisa Juntunen, Jaana Jokiniitty ja Marja-Leena Alanko, ylitarkastajat Hanna Kujanpää ja Anne Hämäläinen sekä sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Ilpo Karonen.

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

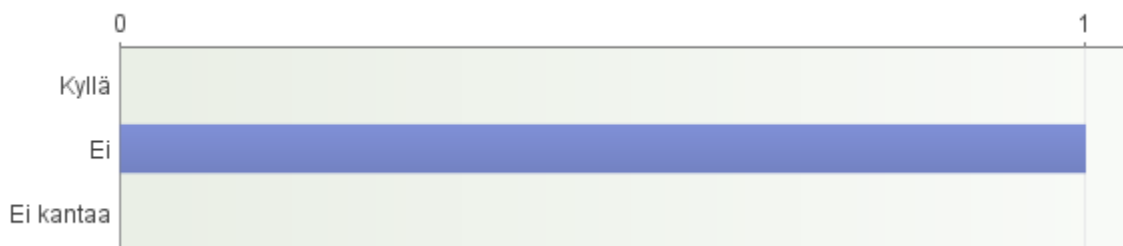
4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintovirasto pitää hyvänä lähtökohtana vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteutumisen ja itsenäisen suoriutumisen korostamista ja sitä, että vammaisen henkilö saa palvelut ensisijaisesti osana yleistä palvelujärjestelmää.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko raja us selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintovirasto pitää tarkoituksenmukaisena 2 §:n 1 momentin mukaista vammaisen henkilön määrittelyä henkilön suhteena ja mahdollisuutena osallistua ympäröivään yhteiskuntaan. Aluehallintovirasto toteaa kuitenkin, että 2 §:n 1 momentin käsitteet ovat tulkinnanvaraisia. Käsitteiden sisältöä on tarkennettu pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa, mutta tulkintaongelmia todennäköisesti tulee sen suhteen, kenellä on oikeus tämän lain mukaisiin erityispalveluihin.

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ensisijaisuus on hyvä asia. Ensisijaisen lain soveltaminen ei liene kaikissa tapauksissa ongelmaton ja odotettavissa saattaa olla tulkintaongelmia sen suhteen, mitä lakia kussakin yksittäistapauksissa tulisi soveltaa. Lakiluonnos mahdollistaa kuitenkin sen, että yksilön palveluiden ja tuen tarve arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti

Aluehallintovirasto pitää 2 §:n 3 momenttia tarkoituksenmukaisena ja tarpeellisenä. Sen soveltaminen yksittäistapauksissa voi olla hankalaa, kun palveluprosessissa tulee arvioida, mitkä ovat normaaliin ikääntymiseen liittyviä toimintarajoitteita.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

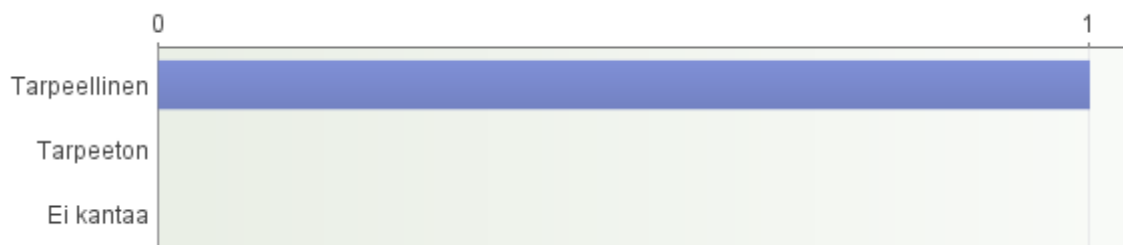
Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoja ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintovirasto pitää hyvänä (vaikka se lisää lakiehdotuksen raskautta ja pidentää sitä), että lakiehdotuksessa on lähtökohtana asiakaslain ja sosiaalihuoltolain säännökset, joita on tässä laissa täsmennetty. Vammaisen henkilön osallistumisen ja osallisuuden merkitys korostuu valinnanvapauden toteutuessa sosiaalihuollossa.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihoitolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintovirasto pitää hyvänä ehdotusta, että palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelman laadinta toteutetaan sosiaalihoitolain perusteella. Ehdotus korostaa vammaisen henkilön oikeutta normaalin palvelujärjestelmän palvelujen käyttöön. Aluehallintoviraston arvioi, että asiakassuunnitelman merkitys korostuu asiakkaan kokonaisvaltaisten palvelujen järjestämisessä ottaen huomioon, että tavoitteena olisi, että asiakkaalle laaditaan yksi asiakassuunnitelma, joka kattaa sekä sosiaalihoitolain että tarvittaessa muiden lakien perusteella toteutettavat palvelut.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan sosiaalihoitolain mukaisten määräaikojen ja omatyöntekijän nimeämisen soveltaminen vammaisten henkilöiden palveluja järjestettäessä lisää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta palveluja myönnettäessä.

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan palvelutarpeen toteuttaminen monialaisena yhteistyönä on tarkoituksenmukainen ja tarpeellinen ottaen huomioon palvelutarpeen arvioinnissa sovellettavien lakien määrä.

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	4	0	0	4	1

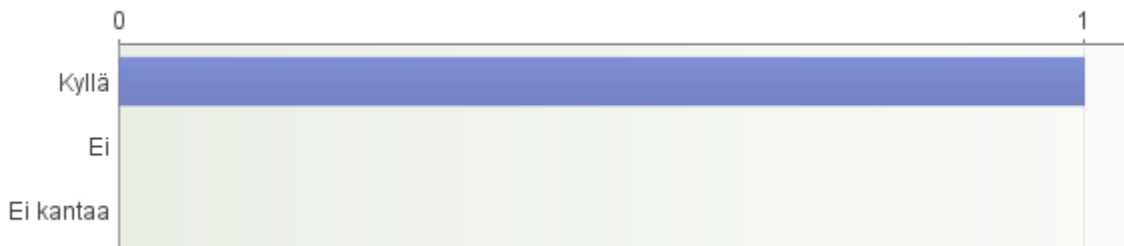
20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan päätöksen teon sääntely on tarpeellista. Lakiehdotuksessa muutos aikaisempaan siinä, että mikäli asiakassuunnitelmasta poiketaan, se tulee perustella päätöksessä. Säädös on asiakkaan oikeusturvan kannalta parempi ja selkeyttää asiakassuunnitelman (nykyinen palvelusuunnitelma) merkitystä.

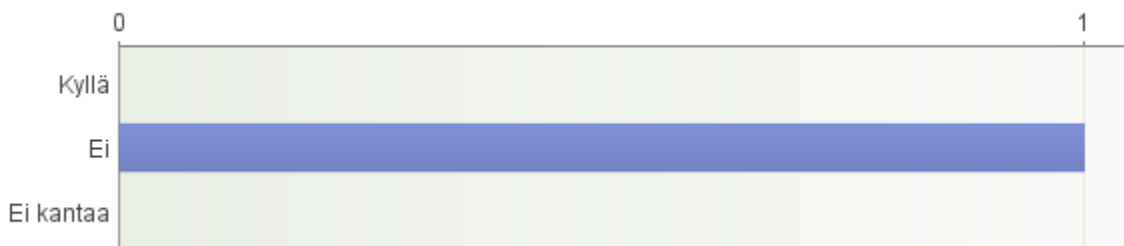
21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

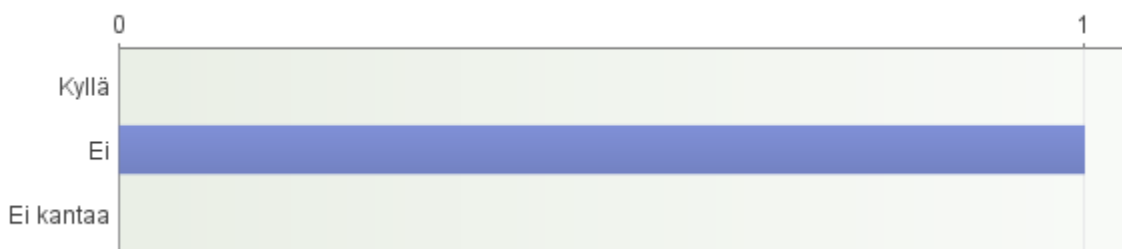
Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan valmennuksen ja tuen käsite vaatii edelleen tarkempaa määrittelyä. Valmennus ja tuki on kuvattu ehdotuksessa laajasti, mikä mahdollistaa erilaisiin tarpeisiin vastaamisen. Tilanteet, joissa ehdotuksen mukainen valmennus ja tuki korvaavat henkilökohtaista apua voivat olla ongelmallisia määritellä. Epäselväksi jää myös miten ehdotettu palvelu suhtautuu nykyisin kehitysvammaisilla henkilöille usein annettavaan tukihenkilötoimintaan. Tulkintaongelmia voi syntyä myös sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalisen kuntoutuksen ja tämän §:n mukaisen valmennuksen ja tuen välillä.

Aluehallintovirasto pitää hyvänä ehdotettua vammaisen henkilön mahdollisuutta saada tukea päätöksenteossaan.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Terveydenhuollon toimenpiteet ovat ongelmallinen kohta. Mm. lääkkeen antaminen, katetrointi sekä hengityslaitteen käyttö ja toimintavarmuudesta huolehtiminen edellyttäisivät aluehallintoviraston käsityksen mukaan osaamista, jota henkilökohtaisilla avustajilla ei lähtökohtaisesti ole, mutta terveydenhuollon ammattihenkilöillä on. Jos henkilökohtaiseen apuun voi kuulua terveydenhuollon toimenpiteitä, se voi olla riski asiakasturvallisuudelle.

Hengityslaittepotilaiden hoitoon henkilökohtaisen avun turvin aluehallintovirasto suhtautuu varauksellisesti tehtävään sisältyvän suuren vastuun vuoksi ja aluehallintovirastoon tulleen palautteen johdosta. Vammaiset henkilöt ovat ilmaisseet huolensa siitä, ettei avustajilla ole tarpeeksi koulutusta esimerkiksi juuri terveydenhuollon tehtäviin. Kyse on henkeä ylläpitävästä toiminnasta, eikä saatu koulutus välttämättä takaa osaamista tilanteessa, jossa laitteisiin tulee toimintahäiriöitä.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ehdotus sisällyttää asiakassuunnitelmaan henkilökohtaisen avun sijaisjärjestelyt on tarpeellinen.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

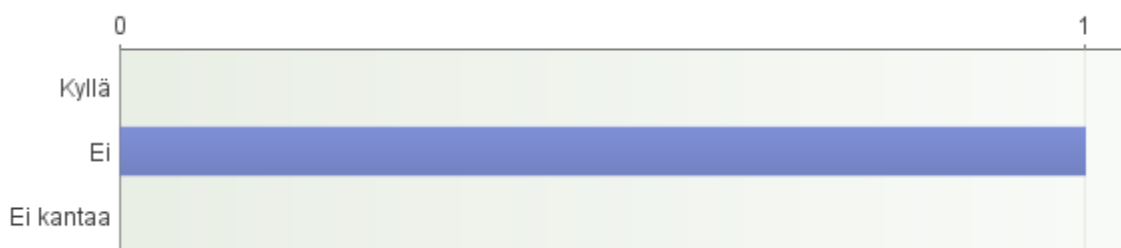

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston käsityksen mukaan 12 §:n 2 momentin perusteella asumispalvelujen järjestäminen ja sosiaalihuoltolain perusteella järjestettäviin asumispalveluihin jää jossain määrin tulkinnanvaraiseksi.

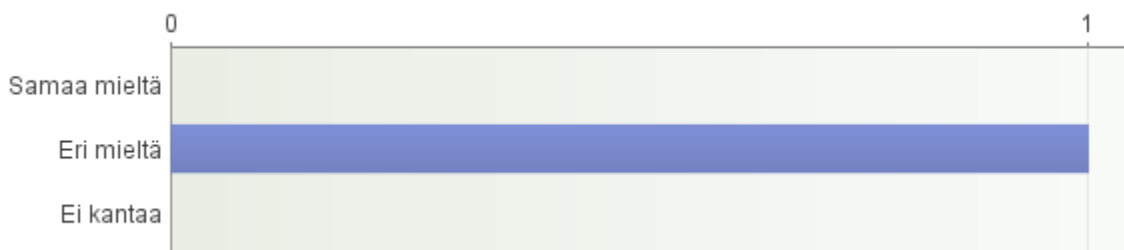
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vammaisten lasten osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota myös koko perheen hyvinvointiin ja jaksamiseen. Perhettä on tuettava jaksamisessa, joskus se voi tarkoittaa vammaisen lapsen kodin ulkopuolista tilapäistä tai pitempiaikaista hoitoa ja asumista. Avopalvelujen ensisijaisuus ja kotona asumisen tukeminen ovat hyviä lähtökohtia. Yksikössä hoidettavien lasten enimmäismäärän määrittely ehdotuksen mukaan on perusteltua ja hyvä ehdotus.

Kodin ulkopuolelle sijoittamisen edellytyksissä otetaan huomioon ainoastaan ko. vammaisen lapsen etuun liittyvät seikat. Poikkeustilanteissa asuminen kodin ulkopuolella pitäisi olla mahdollista myös muun perheen jaksamiseen ja hyvinvointiin liittyvistä syistä, ettei esimerkiksi synny tilannetta, jossa vammaisen lapsen hoito vie vanhempien voimavarat niin, että perheen muille lapsille syntyy lastensuojelun tarve. Lyhytaikainen huolenpito (ja muut mahdolliset palvelut) ei välttämättä riitä turvaamaan huolenpidosta vastuussa olevien perheenjäsenten jaksamista ja hyvinvointia kaikissa tilanteissa.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vammaisen lapsen asuminen kodin ulkopuolelle tulee tapahtua tämän lain nojalla. Mikäli lapsella on lastensuojelun tarve, se tulee arvioida lastensuojelulain perusteella.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

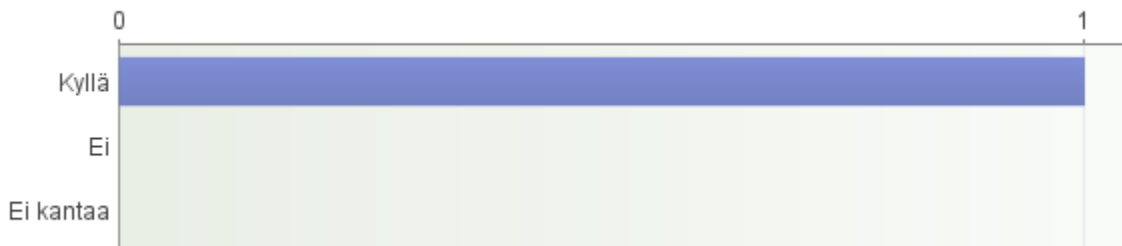

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

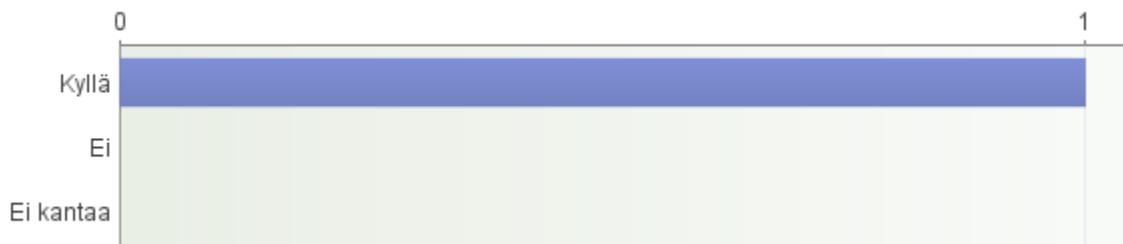
42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lyhytaikaisen huolenpidon suhde muiden lakien perusteella annettaviin palveluihin saattaa yksittäistapauksissa aiheuttaa tulkintaongelmia.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan rajanveto päiväaikaisen toiminnan ja sosiaalihoitolain mukaisen sosiaalisen kuntoutuksen välillä ei ole selvä. Ehdotettu lisäys siitä, että päivätoimintaa ei ole velvollisuutta järjestää vanhuuseläkkeellä oleville henkilöille on selkeyttävä rajaus.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Toimintaympäristön muuttumisen takia (esim. kuntaliitokset) on ollut valvonta-asioina vireillä aluehallintovirastossa tilanteita, joissa lähikuntina on ollut todella laaja alue ja on tuotu esille ns. toiminnallisen lähikunnan käsitettä kuntien selvityksissä. Lähikunta -käsite on toki selkeä, mutta kuntaliitostilanteissa kuljetuspalveluun oikeuttava alue saattaa laajentua merkittävästikin.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintovirasto kannattaa muutoksenhaun uudistamista siten, että aluehallintoviraston rooli muutoksenhakuviranomaisena poistuu. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan muutos edistää yhdenmukaisen tulkintakäytännön syntymistä, kun jatkossa kaikki vammaispalveluja koskevat valitukset käsitellään hallinto-oikeuksissa.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Ei vastauksia.